

Үсөнкул Жумабаев атындагы Кара-Дөбө орто мектеби.

Фин чилистен сынагы

4-класс

4-класстын окуучуларынын жана алардын ата-энелеринин финансылык сабаттуулугун жогорулатуу максатында уюштурулган "Фин -чилистен" сынагы.

Баланы коомдогу өз алдынча жашоого даярдоо ата-энелердин, мугалимдердин жана аны тарбиялоого катышкан башка чоң адамдардын негизги милдеттеринин бири. Бул өзүн өзү алып жүрүүнү, санаганды жана жазганды билүү гана эмес. Буга үй-бүлөдө жана коомдо – каржылык жана экономикалык мамилелерди билүү үчүн зарыл болгон негизги көндүмдөр да кирет. Финансылык сабаттуулукту Жеке материалдык байлыкты жогорулатуу, аны сактоо боюнча билимдердин жана бул үчүн зарыл болгон көндүмдөрдүн жыйындысы катары финансылык сабаттуулукту калыптандыруу экономикалык социалдаштыруунун ажырагыс бөлүгү болуп саналат. Баланы башталгыч мектеп курагында эле акча, эмгек, эмгек акы, сый акы жаатындагы элементардык түшүнүктөр менен тааныштырып, ага жеке каржыны башкаруунун алгачкы жолдору жөнүндө айтуу керек. Бул негизинен акча менен байланышкан туура адаттарды, финансылык жактан сабаттуу жүрүм-турум мамилелерин калыптандыруу үчүн зарыл. Бул адаттар балага келечекте финансылык туура чечимдерди кабыл алууга, өз акчасын туура колдонгонго, туура максат коюуга жана ага жетүүгө жардам берет.

Максималдуу балл 15 номиналдык наркы менен "тыйын";

Орточо балл 10 номиналдык наркы менен "тыйын";

Кичинекей балл – номиналы 5 болгон “тыйын” болуп саналат; ;

Конкурс 6 тур боюнча өтөт:

1-тур: “Өз колуң менен акча топтоочу буюм (копилка) жаса” (15 мүн.)

2-тур: Үй тапшырмасын коргоо (10 мүн.)

3-тур: “Блиц суроолор” (15 мүн.)

4-тур: “Биздин каржылык абалыбыз кандай?” (20 мүнөт)

5-тур: Акча чогултуу боюнча кеңештер (10 мүн.)

6-тур: Жыйынтыктоо.

СЫНАКТЫН ЖҮРҮШҮ.

Катышуучулар тегерек столдордо отурушат, ар бир столдо командалардын аталыштары белгиленген: 1-стол - "Кирешелер" (1- команда); 2-стол - «Чыгашалар» (2-команда); 3-стол- «Аманат» (3-команда);

Алып баруучу (башталгыч класстын мугалими) сынактын аталышын, анын максаттарын жана аны өткөрүү тартибин жарыялайт.

1-тур: “Өз колуң менен акча топтоочу буюм (копилка) жаса” (15 мүн.)

Шарты: Берилген материалдардан (ак жана түстүү кагаз, клей, кайчы, картон, степлер) символикалык акча топтоочу буюм (копилка) жасап, аны коргоо.

Мындан ары мелдештин жүрүшүндө топтолгон "тыйындар" ушул копилкаларда сакталат. Сынактын аягында ушулар саналып, жеңүүчүлөр аныкталат.

2-тур: Үй тапшырмасын коргоо (10 мүн.)

Катышуучулар өздөрүнүн командасынын атын коргоп, атына жараша презентация жасашат. Мисалы, "Киреше" командасынын мүчөлөрү 3 мүнөттүн ичинде үй-бүлөнүн кирешеси тууралуу баарын айтып бериши керек (же көрсөтүп, же ыр түрүндө, же макеттер аркылуу ж.б.). Командалар "15", "10", "5" номиналындагы "тыйындар" менен сыйланышат.

3-тур: “Блиц суроолор” (15 мүн.)

Командалар кезектешип суроолорго жооп беришет. Жооп берүүгө 5 секунд берилет. Эгерде команда бул убакыттын ичинде жооп бере албаса, суроо кийинки командага берилет. Ар бир туура жооп үчүн команда "5" номиналындагы “тыйын” алат.

- 1. Биринчи кагаз акча качан пайда болгон?** (Жооп: Биринчи кагаз акча биздин замандын 910-жылы Кытайда пайда болгон)
- 2. Дүйнөдө биринчи банк кайсы өлкөдө пайда болгон?** (Жооп: 1661-жылы дүйнөдөгү биринчи мамлекеттик борбордук банк -Швеция банкы түзүлгөн).
- 3. Ар бир өлкөнүн өзүнүн акчасы бар. Кыргызстандын акчасы кайсы?** (Жооп: сом)
- 4. Жумушчуга жасаган эмгеги үчүн төлөнүүчү акча кандай аталат?** (Жооп: эмгек акы)
- 5. Бизге пландаштырылбаган акча коротпоого, мисалы, кандайдыр бир кырсыктан кийин дарыланууга эмне жардам берет?** (Жооп: камсыздандыруу)
- 6. Кыргызстандын өз валютасы – сому качан пайда болгон?** (Жооп: 1993-ж.)
- 7. 20 сомдук купюрада ким тартылган? Жана кайсы белгилүү кооз жер чагылдырылган?** (Жооп: Т. Молдо; Нарындагы Таш Рабат)
- 8. 50 сомдук купюрада ким тартылган? Жана кайсы белгилүү кооз жер чагылдырылган?** (Жооп: Курманжан-датка; Өзгөндөгү мунара жана күмбөз тартылган)
- 9. 100 сомдук купюрада ким тартылган? Жана кайсы белгилүү жер чагылдырылган?** (Жооп: Токтогул Сатылганов; Токтогул ГЭСи).
- 10. Электрониканы, кымбат баалуу зер буюмдарды жана эстелик монеталарды жасоодо колдонулган баалуу металл колдонулат?** (Жооп: алтын)
- 11. Бюджет деген эмне?** (Жооп: Сизде канча акча бар экенин жана анын канча бөлүгүн керектей ала турганыңызды аныктоого жардам берген план бюджет деп аталат)
- 12. Копилка эмне үчүн деп ойлойсунар?** (Жооп: Копилка күтүлбөгөн чыгымдарга же бир нерсе сатып алууга акча үнөмдөө үчүн керек. Копилка акча топтоонун биринчи эң оңой жана жеткиликтүү жолу деп айтсак болот).

13. 200 сомдук купюрада ким тартылган? Жана кандай көрүнүштөр чагылдырылган?(
Жооп: Алыкул Осмонов жана Ысык-Көлдүн панорамасы)
14. 500 сомдук купюрада ким тартылган? Жана кандай көрүнүштөр чагылдырылган?(
Жооп: Саякбай Каралаев; Таластагы Манастын күмбөзү)
15. 1000 сомдук купюрада ким тартылган? Жана кандай көрүнүштөр чагылдырылган?(
Жооп: Жусуп Баласагын; Сулайман-Тоо)
16. Сатып алууларды накталай акча – кассага купюралар жана монеталар аркылуу төлөм жүргүзүү жолу менен жүзөгө ашырабыз, же накталай эмес которуу жолу менен төлөйбүз. Бул учурда адамга кандай буюмдар керек болот?(Жооп: Банк картасы/смартфонго орнотулган, банк картасы менен байланышкан атайын мобилдик тиркеме (сунушталган жооптордун баары туура деп эсептелинет).
17. Алдамчылык жол менен элдин акчасын уурдаган адам ким?(Жооп: шылуун)
18. Адам өзүнө керектүү буюм, мисалы, унаа сатып алуу үчүн карызды кайдан алса болот?(Жооп: банкка).
19. 2000 сомдук банкнотто эмненин сүрөтү бар?(Жооп: Манастын эстелиги, боз үй, бүркүт, дарак, Хан-Теңир, Ысык-Көл)
20. 5000 сомдук банкнотто ким тартылган? Жана кандай көрүнүштөр чагылдырылган?(
Жооп: Сүймөнкул Чокморов; Бишкектеги Ала-Тоо аянты).
21. Апасы баласына дүкөндөн канцелярдык буюмдарды - дептер жана калемдерди сатып алды. Апасы дүкөндө кандай иш кылды? (Сатып алуу). Дүкөн үчүн товарлардын сатылышы эмнени билдирет? (Киреше). Мектепке товар сатып алуу бир гана чыгаша эмес, инвестиция деп айтууга болобу? Ооба болсо, эмне үчүн?(Жооп: Ооба, баланын билимине болгон инвестиция, ал келечекте анын кызыктуу жана жакшы акы төлөнүүчү жумушка орношуу мүмкүнчүлүгүн жогорулатат).
22. Киреше деген эмне? (Жооп: Бул үй-бүлөлүк бюджетке каражаттардын түшүүсү).
23. Чыгымдар деген эмне? (Жооп: бул үй-бүлөлүк бюджеттен акча сарптоо)
24. Сактоо деген эмне?(Жооп: адам келечекте колдонуу үчүн сактаган акча)

4-тур: «Биздин каржылык абалыбыз кандай?» Практикалык иш. (20 мүнөт)

Ар бир топ тапшырма жазылган кагаз алат:

- Киреше жана чыгашалар менен бир айга үй-бүлөлүк бюджетти (суммасын көрсөтүү менен) түзгүлө (1-тиркеме)
- Калган акчаны санап, жылына 16% менен банктык депозитке 2 жылга салгыла.
- Ошол 2 жылдын ичинде депозиттен түшкөн киреше канча болот?
- Акчаны сактоонун (чогултуунун, үнөмдөөнүн) башка жолун сунуштагыла.

5-тур: Акча чогултуу боюнча кеңештер (10 мүн.)

Ар бир команда акча топтоо (чогултуу) боюнча 6 кеңешти сунуштайт. Эң оригиналдуу жана эффективдүү идеяларды сунуштаган команда жеңүүчү деп табылат жана алар 15 "тыйын" алышат.

6-тур: Жыйынтыктоо.

Ар бир команда өзүнүн копилкасын “ачат” жана андагы бардык “тыйындарды” санайт. Эң көп "тыйын" чогулткан команда жеңүүчү деп эсептелет.

Алып баруучу бардык катышуучуларга ыраазычылык билдирип, иш-чаранын жабылышын жарыялайт.

ЭСКЕРТҮҮ: Өзүнүн шартына жана каалоосуна жараша ар бир мектеп бул сценарийди өзгөртүп алса болот.

1-тиркеме.

Бир айлык үй-бүлөлүк бюджет

Киреше	Сом	Чыгаша	Сом	Калдык
Бардыгы:				

